

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 100/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Liisa Huhtala, työ- ja elinkeinoministeriö
- yksikön päällikkö Riku-Matti Lehikoinen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- tutkimuspäällikkö Ari Ahonen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- ryhmäpäällikkö Kari Kunnas, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- talousjohtaja Anton Westermarck, Alko Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja Petra Gräsbeck, Altia Oyj
- kaupallinen johtaja Timo Hansio, Lidl Suomi Ky
- kehitysjohtaja Tapio Krook, Oy Sinebrychoff Ab
- viestintä- ja yhteiskuntavastuujohtaja Marja-Liisa Weckström, Oy Sinebrychoff Ab
- hallituksen puheenjohtaja Timo Saarela, Pyynikin käsityöläispanimo Oy
- hallintopäällikkö Rauno Pere, Pyynikin käsityöläispanimo Oy
- puheenjohtaja Jorma Keijonen, Suomen Viiniyrittäjät ry
- toimitusjohtaja Juhani Pekkala, Kaupan liitto ry
- toimitusjohtaja Timo Lappi, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- tutkimuskoordinaattori Ilpo Suoniemi, Palkansaajien tutkimuslaitos
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Katri Jakosuo, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- puheenjohtaja Mika Tuhkanen, Pienpanimoliitto ry
- toimitusjohtaja Kari Luoto, Päivittäistavara- ja kauppa ry
- viinialan yrittäjä Juha Berglund

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Harmaan talouden selvitysyksikkö
- Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

- Rukapalvelu Oy
- Suomen Alkoholijuomakauppayhdistys ry
- Suomen Varustamot ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Sääntelyn lähtökohdat. Hallituksen esityksessä uudistettaisiin nykyinen alkoholilainsäädäntö. Lain tarkoituksena olisi — kuten nykyisinkin — ehkäistä alkoholin aiheuttamia haittoja. Esityksen merkittävimmät muutokset liittyvät alkoholijuomien saatavuuden lisäämiseen vähittäiskaupoissa ja valvonnan menettelyjen muuttumiseen. Esitys sisältää myös säännöksiä, joiden tavoitteena on vähentää yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Talousvaliokunta pitää tätä myönteisenä lähtökohdana erityisesti matkailu- ja ravintolaelinkeinon näkökulmasta. Uudistuksen kaikki osat eivät suoranaisesti vähennä yritystoiminnan kustannuksia, mutta sääntelytaakan kevenemisen arvioidaan parantavan välillisesti yritysten toimintaedellytyksiä: uudistuksessa on pyritty löytämään tyydyttävä tasapaino alkoholin aiheuttamien kansanterveydellisten haittojen vähentämisen ja elinkeinoelämän tarpeiden välillä.

Talousvaliokunta korostaa elintarvikeviennin, mukaan lukien alkoholituotteet, merkitystä Suomen elinkeinoelämälle ja vaihtotaseelle. Suomella on poikkeuksellisen hyvät lähtökohdat profiloitua kansainvälisillä elintarvikkeiden markkinoilla puhtaisiin luonnontuotteisiin perustuvien elintarvikkeiden tuottajamaana. Kansallisella lainsäädännöllä ei tule asettaa esteitä tämän toimialan kehitykselle, mikä merkitsee, että muun muassa alkoholituotteiden ulkomaille suuntautuva verkkokauppa tulee olla sallittua.

Talousvaliokunta pitää alkoholilainsäädännön nykytilaa monimutkaisena, paikoin tarpeettoman yksityiskohtaisena ja epätasapuolisiin kilpailuolosuhteisiin johtavana. Valiokunta puoltaakin lainsäädännön kokonaisuudistusta kiinnittäen tässä lausunnossaan huomion eräisiin, toimialansa kannalta keskeisiin seikkoihin.

Viranomaisten harkintavalta. 1. lakiehdotuksen 13 pykälässä säädettäisiin tämän lain mukaisten lupien myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Ottaen huomioon, että alkoholilaissa tarkoitettuun elinkeinotoimintaan liittyy sekä verotukseen että ihmisten terveyden suojeluun liittyviä velvoitteita, talousvaliokunta pitää perusteltuna, että luvan hakijan on oltava täysi-ikäinen eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu, että hakija ei saa olla konkurssissa ja että hakijan tulee kyetä varallisuutensa puolesta huolehtimaan toiminnasta ja lakisäätteisten velvollisuuksien täyttämisestä.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on edellä mainitun lisäksi, että luvan hakija tunnetaan luotettavaksi ja että hän on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Jos hakijana olisi oikeushenkilö, tämä vaatimus koskisi myös oikeushenkilön hallintoelimeen kuuluvaa henkilöä, toimitusjohtajaa tai avoimessa yhtiössä vastuunalaista yhtiömiestä taikka kommandiittiyhtiössä vastuunalaista yhtiömiestä.

Luvan myöntämisen edellytykset voidaan arvioida tosiasiallisten olosuhteiden mukaisesti, jos hakemuksesta tai olosuhteista muutoin käy selvästi ilmi, että hakijaan liittyvät järjestelyt on esitetty

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

tosiasiallisten olosuhteiden vastaisesti luvan myöntämisen edellytyksistä annettujen säännösten kiertämiseksi.

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että oikeushenkilön puolesta määräämisvaltaa käyttävän hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, prokuristina tai jopa ilman muodollista asemaa toimiva henkilö täyttää luvan myöntämisen edellytykset. Talousvaliokunta pitää säännöksen avointa kirjoitustapaa ongelmallisena, kun tällä tavoin avoimeksi jätetty edellytys luotettavuudesta ja sopivista henkilökohtaisista ominaisuuksista ulotetaan koskemaan jopa "ilman muodollista asemaa" toimiviin henkilöihin. Säännös on oikeusvarmuuden, säännöksen sisällön selvittämisen ja viranomaiskäytännön ennakoitavuuden kannalta varsin hankala. Talousvaliokunta kiinnittääkin huomion lainsäädännön selkeys- ja ennakoitavuusvaatimukseen: hallituksen esityksen mukainen sääntely jättää viranomaisharkinnalle huomattavan laajan soveltamisalan. Edellä mainittuun säännökseen perustuva viranomaispäätös voi olla käytännössä myös hyvin vaikea riitauttaa muutoksenhakuprosessissa.

Viranomaisen harkintavallan laajuus nousee esille myös saman lain 22 §:ssä, jossa säädetään lupaviranomaisen oikeudesta määrätä anniskelulupa-anniskelualueeseen tai anniskeluaikaan liittyviä ehtoja ja rajoituksia. Talousvaliokunta pitää tässäkin ongelmallisena, jos eri alueilla toimivat yritykset joutuisivat eriarvoiseen asemaan lupaviranomaisten näkemysten mahdollisesti erotessa toisistaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulisi arvioida, onko lupaviranomaiselle tarkoituksenmukaista antaa näin laaja harkintavalta kaikkien lainkohdassa tarkoitettujen asioiden osalta. Mikäli lupaviranomaisten harkintavalta on laaja, on huolehdittava siitä, että lupaviranomaisen linjaukset ovat yhtenäisiä kaikilla alueilla.

Hallituksen esitykseen sisältyy lisäksi muitakin harkinnanvaraisia vaatimuksia, kuten velvoite asettaa järjestyksenvalvoja jokaista alkavaa 100 asiakaspaikkaa kohti yksinomaan valvomaan järjestystä, jos anniskelua jatketaan klo 1.30 jälkeen (45 §). Talousvaliokunta pitää tätä säännöstä ongelmallisena elinkeinonharjoittajan kannalta, vaikka lakiehdotuksen mukaan lupaviranomainen voisikin myöntää siitä poikkeuksen. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan järjestyksenvalvoja asetetaan tarpeen mukaan.

Uusien velvoitteiden vastapainoksi hallituksen esityksessä ehdotetaan luvanhaltijoille omavalvontavelvoitetta. Esityksen 56 §:n mukaan luvanhaltijoiden tulisi itse suunnitella ja päättää toimenpiteistä, joilla varmistettaisiin heidän toimintansa lainmukaisuus. Valiokunta esittää harkittavaksi, voisiko edellä kuvatut järjestyksenvalvontaa koskevat säännökset korvata omavalvonnan ja sitä koskevan suunnitelman keinoin. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että järjestyksenvalvontatehtävää hoitavalla henkilöllä tulee olla mahdollisuus — mikäli muut ammatilliset edellytykset täyttyvät — tehdä työvuoronsa aikana myös muita kuin yksinomaan järjestyksenvalvontaan liittyviä työtehtäviä.

Talousvaliokunta kannattaa joka tapauksessa omavalvonnan soveltamisalan kasvattamista ja huomauttaa, että tämän kehityssuunnan kanssa olisi johdonmukaista velvoittaa anniskeluluvan haltijat käyttämään tyyppihyväksytyjä kassakoneita. Talousvaliokunta katsoo, että tyyppihyväksytyyn kassakoneeseen käytöllä on merkittävä vaikutus pyrittäessä estämään ohimyyntiä ja muita harmaan talouden ilmenemismuotoja. Talousvaliokunta katsoo myös, että omavalvonnan piiriin pitäisi ilman lupaviranomaisen harkintavaltaa kuulua sellaiset toiminnot ravintola-anniskelussa,

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

joilla ei ole merkitystä laissa tarkoitettujen alkoholihaittojen tai turvallisuuden kannalta. Tästä esimerkki on 36 §:ssä mainittu asiakkaan itsensä suorittama alkoholiannoksen kuljettaminen itsepalvelutiskiltä esim. terassin pöytään, vaikka matka sisältäisi lyhyen osuuden, joka ei ole anniskelualueetta.

Anniskeluaika. Hallituksen esityksen (1. lakiehdotuksen 43 §) mukaan alkoholijuomien anniskelu on sallittu klo 1.30 saakka eräin pykälässä määritellyin juhlapyhiin liittyvin poikkeuksin. Anniskelua saa kuitenkin jatkaa klo 1.30 jälkeen enintään klo 4:ään saakka lupaviranomaiselle tehdyn kirjallisen ilmoituksen perusteella (44 §). Saman lainkohdan mukaan anniskelua ei kuitenkaan saa jatkaa klo 1.30 jälkeen ulkotiloissa. Talousvaliokunta pitää tätä kategorista kieltoa epätarkoituksenmukaisena rajoituksena ottaen huomioon erityisesti lupaviranomaisen, terveys- ja suojeluviranomaisen ja kunnan oikeus anniskelun kieltämiseen anniskelusta aiheutuvien haittojen perusteella. Talousvaliokunta esittää, että ulkotiloissa tapahtuva anniskelu olisi ilmoituksenvaraisesti sallittua klo 4:ään saakka yhdenmukaisesti sisätiloissa tapahtuvan anniskelun sääntelyn kanssa.

Lupaprosessi. 1. lakiehdotuksen 9 §:ssä säädettäisiin luvan myöntämisestä ja luvan voimassaolosta. Pykälän 2 momenttiin on otettu säännös, jonka mukaan laissa tarkoitettuihin lupiin ei sovelleta palvelujen tarjoamisesta annetun lain (1166/2009) 13 §:ää. Talousvaliokunta katsoo, että pykälän 2 momentti tulee poistaa. Lailla palvelujen tarjoamisesta on pantu kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY palveluista sisämarkkinoilla. Laissa säädetään palveluiden tarjoamisen edellytyksenä olevan luvan myöntämisestä, ja lain 11—13 §:ään sisältyy lupamenettelyn kannalta keskeisiä viranomaisia koskevia velvoitteita. Lain 11 §:ssä säädetään, että viranomaisen tulee antaa luvan hakijalle saapumistodistus. Lain 12 §:ssä säädetään lupahakemuksen käsittelyajasta ja 13 §:ssä luvan tulemisesta automaattisesti myönnettyksi tilanteessa, jossa viranomaisen ei ole itse arvioimansa käsittelyajan kuluessa ratkaissut hakemusta. Talousvaliokunta katsoo, että palveluiden tarjoamisesta annetun lain 11—13 §:ien säännöksiä tulee soveltaa myös alkoholilaisissa tarkoitettuihin lupamenettelyihin, eikä niistä voida poiketa erityislaissa.

Pientuottajien asema. Esityksessä ehdotetaan muun ohella muutettavaksi alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeutta sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Tilaviinin ja sahdin erityisten vähittäismyyntilupien rinnalle on tarkoitus ottaa käyttöön käsityöläisöluiden vähittäismyyntilupajärjestelmä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tilaviinin ja käsityöläisöluiden vähittäismyyntipaikkaa koskeva sääntely 1. lakiehdotuksen 17 §:n 2 momentissa on varsin joustamaton. Tilaviinin tai käsityöläisöluiden valmistustiloja voi olla vaikea pitää liiketaloudellisesti kannattavina sellaisessa paikassa, joka olisi puolestaan optimaalinen myyntipisteinä kuluttajien tavoittamiseksi. Valiokunta esittääkin säännöstä muutettavaksi siten, että se mahdollistaa vähittäismyyntipaikan tarkoituksenmukaisen sijainnin asiakkaiden ja liiketoiminnan näkökulmasta.

Myyntipisteitä koskevaan sääntelyyn liittyy myös kysymys näiden lukumäärästä. Yhdellä valmistusluvalla saa luvan vain yhteen vähittäismyyntipaikkaan. Tämä merkitsee, että esimerkiksi pienpanimot, joilla on yhdellä valmistusluvalla toiminnassa useampi panimolaitteisto eri valmis-

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

tuspaikoissa, eivät voi myydä tuotteitaan kuin yhdestä vähittäismyyntipaikasta. Valiokunta pitää tärkeänä, että säännöstä muutetaan vähintään siten, että mahdollistetaan myynti kunkin valmistuspaikan yhteydessä. Lisäksi talousvaliokunta ehdottaa, että viinitiloille tulisi mahdolliseksi, EU-säännösten puitteissa, myynti tilaviinin vähittäismyyntipaikasta.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että alkoholialan pienille toimijoille asetetut rajoitukset eivät ole omiaan edistämään orastavan toimialan kasvua ja yritysten välistä yhteistyötä, jonka merkitys erityisesti maaseudulla korostuu. Valiokunta pitää ehdotettuja rajoja alhaisina ja arvioi rajojen alhaisuuden hankaloittavan toimialan kehitystä tavalla, joka ei ole tasapainossa käsillä olevan sääntelyn kansanterveydellisten tavoitteidenkaan kannalta. Talousvaliokunta ehdottaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan arvioivan rajoitusten väljentämisen mahdollisuutta vähintään siten, että vientiin menevää tuotantoa ei oteta huomioon tuotantorajoitusta laskehtaessa.

Anniskelu tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Hallituksen esityksen mukaan tapahtuma-, kokous- ja juhlatila ja vastaava alue voidaan tilan tai alueen omistajan tai haltijan hakemuksesta hyväksyä anniskelualueeksi (1. lakiehdotuksen 20 §). Se, jolle on myönnetty anniskelulupa, saa anniskella hyväksytyllä anniskelualueella tehtyään ilmoituksen lupaviranomaiselle. Säännös keventää anniskeluravintoloiden mahdollisuuksia anniskella esimerkiksi yritystilaisuuksissa ja tapahtumissa. Esitys on myönteinen muutos myös ohjelmapalveluyrityksille, kun esimerkiksi retkeilyreitien taukopaikoille voidaan sallia anniskelu ilmoituksenvaraisesti. Talousvaliokunta huomauttaa kuitenkin, että tähän liittyvä vaatimus anniskelualueiden ennakkolisesta ja maksullisesta hyväksymisestä vähentää säännöksen merkitystä huomattavasti. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että sääntelyä tarkennetaan siten, että ennakkollista hyväksyntää vaaditaan vain alueilta, joilla anniskellaan kokoontumislaissa tarkoitettujen yleisötilaisuuksien yhteydessä.

Etämyynti. Talousvaliokunnan saama asiantuntijaselvitys on osin ristiriitainen sen suhteen, onko ehdotuksen mukaisessa lainsäädännössä alkoholin etämyynti sallittua. Ehdotetun 32 §:n mukaan alkoholia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoituksen. Kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia käyttävä tarvitsee kuitenkin maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen luvan.

Suomen valtio on antanut käsittelyssä olevasta lakiuudistuksesta Euroopan komissiolle lausunnon alkoholin etämyyntiä koskien. Lausunnon mukaan alkoholilain uudistuksen lähtökohta on, että voimassa oleva alkoholin etämyynnin kieltä säilyisi nyky muodossaan tai lakiehdotuksen mukaisena. EU-tuomioistuin on todennut asiassa (C-198/14), että "...SEUT 34 ja 36 artiklaa on tulkittava siten, että kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen jäsenvaltion säännösten mukaan myyjä, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, tarvitsee vähittäismyyntiluvan voidakseen tuoda alkoholijuomia vähittäismyyntiin ensin mainitussa jäsenvaltiossa asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi, mainitut artiklat eivät ole esteenä tällaiselle säännöstölle, kunhan tämä säännöstö on sellainen, että sillä voidaan taata tavoitellun päämäärän toteuttaminen eli tässä tapauksessa kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojele; tätä päämäärää ei voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti, eikä kyseinen säännöstö ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus...". EU-tuomioistuin näyttäisi siis hyväksyvän suoma-

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

laisen alkoholin vähittäismyyntiä koskevan luvanvaraisuuden, joskin tietyin varauksin. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota tuomiosta ilmeneviin syrjimättömyysperiaatteeseen ja suhteellisuusperiaatteeseen.

Komissio on kuitenkin lausunnossaan (15.3.2017) todennut, että vähittäismyyntimonopolin ulkopuolella vähittäismyyntissä myytävien alkoholijuomien valikoiman laajentaminen ei vaikuta johdonmukaiselta sen tavoitteen kanssa, että sääntelyllä ja monopolilla pyritään vähentämään alkoholin kulutusta. Talousvaliokunta pitää tarpeellisena selvittää etämyynnin edellytysten parantamista elinkeinotoiminnan näkökulmasta. Samalla varmistetaan, että kaikki julkisoikeudelliset veloitteet tulevat hoidetuiksi Suomen lain mukaisesti ja EU:n komission antaman lausunnon edellytykset täyttyvät.

Talousvaliokunta huomauttaa sisämarkkinoiden vapauksien toteutumiseen liittyen, että hallituksen esityksen mukaisesta pykälästä ei käy selkeästi ilmi kuluttajan omaan käyttöön etämyynnin avulla tilaaman alkoholin maahantuonnin kielto. Alkoholin etämyynnin kielto näyttäisi ilmenevän yksinomaan säännöksen perusteluista, kun pykälän (32 §) sanamuoto näyttäisi viittaavan sallittavuuteen.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siten muodostuvaan ehdotetun säädöstekstin ja sen perusteluiden väliseen ristiriitaan, joka on omiaan heikentämään oikeusvarmuutta. Talousvaliokunta esittää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta täsmentäisi mietinnössään lainsäätäjän tarkoitusta tältä osin, ja toistaa tässä lausunnossaan jo aiemmin esittämänsä huolen lainsäädännön epäselvyydestä.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukainen kielto on talousvaliokunnan käsityksen mukaan ristiriidassa sisämarkkinoiden tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden periaatteen kanssa.

Matkustajatuonti. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty ristiriitaisia käsityksiä siitä, kuinka ehdotetut muutokset tulisivat vaikuttamaan kuluttajakäyttäytymiseen mukaan lukien matkustajatuonti. Valiokunta toteaa, että sisämarkkinoiden voimassa olevaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta hyödyntäen valtiosta toiseen kuljetettava alkoholi ei voi päätyä kattavasti tilastoihin. Samoin veronkorotusten dynaamisia vaikutuksia on vaikea ennakoida. Kansainväliset vertailut kysynnän siirtymisestä tuotekategoriasta toiseen lainsäädännön muutosten johdosta ovat vaikeasti sovellettavissa Suomeen kansalaisten kulutustottumusten erilaisuuden vuoksi.

Sääntelyn epäselvyys eräissä tapauksissa. Talousvaliokunta katsoo, että lainsäädäntöä tulee selvittää monin osin, mutta erityisen vaikeaselkoinen se on yksityistilaisuuksien anniskelun ja verkkokaupan osalta. Ehdotettu sääntely jättää osin epäselväksi, mikä merkitys anniskelutilan omistuksella on toiminnan sallittavuuden kannalta. 1. lakiehdotuksen mukaan (19 §) anniskelulupa saadaan myöntää eräin edellytyksin "luvanhaltijan kokoustilassa tai vastaavalla alueella." Valiokunta pitää tärkeänä, että säädettävässä laissa selväsanaisesti todetaan, miten suljetuissa yksityistilaisuuksissa voidaan tarjoilla alkoholia, kun alkoholin välittämisestä ja luovuttamisesta ei peritä palkkiota tai palkkiota ei peritä muilla tavoin. Samalla on huolehdittava kilpailun tasapuolisuudesta suhteessa ravintola-alan yrittäjiin. Talousvaliokunta arvioi, että anniskelutilan juridismuodolliset omistussuhteet eivät voi olla alkoholilain kansanterveydellisten tavoitteiden toteutumisen kannalta relevantti seikka. Samoin talousvaliokunta kiinnittää huomiota vientimarkkinoil-

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

le suunnatun verkkokaupan sääntelyn epäselvyyteen. Ehdotettu sääntely ei ole täysin selvä sen suhteen, millä reunaehdoilla alkoholin verkkokauppa on sallittua. Talousvaliokunta korostaa, että kansallisen lainsäädäntömme tulee mahdollistaa suomalaisten toimijoiden liiketoiminta ulkoilla niissä rajoissa, kun se noiden valtioiden lainsäädännössä on sallittua.

Yleisiä näkökohtia alkoholilainsäädäntöön. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin huoli säädännäisen oikeuden ja viranomaiskäytäntöjen välisestä kuilusta. Erityisen huolta herättävänä on pidetty viranomaismenettelyjä, joissa luvanhakijalle tai -haltijalle annetaan suullisesti toimintaohjeita luvan menettämisen uhalla. Elinkeinonharjoittajien ja yksityisten kansalaisten oikeusasema ei ole riittävällä tavalla ennakoitavissa, jos viranomaiskäytännön voidaan lain tulkinnalla laventaa rajoitusten soveltamisalaa tai kaventaa elinkeinonharjoittajien toiminnanvapautta. Nykymuotoinen yksityiskohtainen sääntely on myös johtanut paikoin epätarkoituksenmukaisiksi koettuihin hallinnollisiin prosesseihin ja kansalaisten oikeustajua koetteleviin käytäntöihin. Käsillä oleva hallituksen esitys ei täysin poista tätä ongelmaa, mutta on kokonaisuutena arvioiden muutos oikeaan suuntaan. Esitys on maltillinen askel kohti yleiseurooppalaista sääntelyä, kuitenkin merkittävästi muuttamatta kansallista alkoholipolitiikkamme linjausta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps (osittain)
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk (osittain)
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Markus Lohi kesk (osittain)
jäsen Martti Mölsä sin
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (osittain)
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas (osittain)
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp

jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Teuvo Hakkarainen ps (osittain)
varajäsen Sinuhe Wallinheimo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Talousvaliokunnan lausunto on erittäin hyvin laadittu, ja sen sisältämät huomiot ovat perusteltuja sekä kannatettavia. Lausunto ei kuitenkaan puutu olennaiseen epäkohtaan. Hallituksen esitys alkoholilainsäädännön muuttamisesta (HE 100/2017 vp) ei esitä muutosta nykytilaan, jossa muualta ostetun alkoholin tuominen tilaan, jolla on anniskelu-oikeus, on kielletty. Tämä on nykytilassa keskeinen kohta, joka johtaa asiakkaiden ja yritysten kannalta ongelmallisiin sekä perusteettomiin tilanteisiin.

Lain tasolla ei tule kieltää muualta ostetun alkoholin juomista tilassa, jossa alkoholin juominen on sallittua. Jokainen ravintola voi tehdä tämän päätöksen itse ja kieltää asiakkaita juomasta näitä juomia.

Alkoholipolitiikkaa tulee säädellä kansanterveyden ja turvallisuuden osalta. Näihin ei kuitenkaan vaikuta se, onko alkoholi ostettu ravintolasta vai ravintolan ulkopuolelta silloin, kun alkoholia nautitaan ravintolan tiloissa. Onkin nurinkurista, että omien juomien juominen on sallittua silloin, kun anniskelua ei ole lailla sallittu. Samaa alkoholia ei saa juoda, kun anniskelu on sallittua. Puhutaan kuitenkin tilasta, joka on suunniteltu alkoholin juomista varten.

Tämä johtaa esimerkin kaltaiseen tilanteeseen: Henkilö juo terassilla ravintolasta ostettua olutta. Henkilön ystävä seisoo terassin ulkopuolella ja juo kaupasta ostettua olutta. Sama tuote on molempien kädessä ja toiminta on lain sallimaa. Jos ystävät vaihtavat päittäin paikkaa ja astuvat anniskelualueen rajan yli, molemmat rikkovat lakia. On mahdoton ymmärtää, miksi tämä on lain tasolla kiellettyä. Ainakaan kansanterveyden tai turvallisuuden kannalta tällä ei ole merkitystä.

Nykyään ravintolat eivät voi vuokrata tilojaan yksityiskäyttöön, jos tilassa juodaan asiakkaan juomia. Samaan aikaan täysin vastaava, esimerkiksi ravintolaksi sisustettu tila, joka ei toimi ravintolana, saa vuokrata tilan tähän käyttöön. Tilassa saa syödä ja juoda omia alkoholijuomia, kunhan ruokaa ei ole valmistettu samassa tilassa, vaan se toimitetaan esimerkiksi viereisestä keittiöstä.

On esitetty huoli siitä, että ravintolamarkkinat vääristyvät, jos omien juomien juominen anniskelualueella sallitaan. Kuten edellä esitetystä esimerkistä käy ilmi, tämä ei pidä paikkaansa. Markkinat ovat jo tällä hetkellä vääristyneet. Oikea tapa korjata tilanne on purkaa tarpeetonta sääntelyä, ei ulottaa sitä koskemaan muitakin toimijoita.

Nykyinen laki sekä hallituksen lakiesitys rajoittavat ihmisten vapautta sekä ravintoloiden elinkeinonvapautta samalla, kun vastaava toiminta on muualla sallittua. Poistamalla laista kiellon nauttia omia juomia anniskelualueella korjaamme myös nykyisen markkinavääristymän. Tämä olisi samalla vastaus maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa (MmVL 23/2017 vp) esitettyyn perusteltuun huoleen, miten suljetuissa yksityistilaisuuksissa voidaan tarjota alkoholia.

Meidän ei tule tehdä eikä ylläpitää sellaista lainsäädäntöä, jonka noudattaminen johtaa ihmisten kannalta epäjohtamukaisuksiin. Lainsäädäntöä tulee säätää kuluttajien, ei ravintolayrittäjien

Valiokunnan lausunto TaVL 51/2017 vp
Eriävä mielipide

etu edellä. Lainsäädäntö, joka rajoittaa niin ihmisten kuin yritystenkin toimintavapautta, tulee olla erityisen painavasti perusteltua. Näin ei edellä mainittujen rajoitusten osalta ole.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta ottaa yllä olevan huomioon.

Helsingissä 23.11.2017

Antero Vartia vihr